

Paper II: - Service Specific

Part I: General Subject

25 Marks

१. स्वास्थ्य सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी) विभाजन र नियुक्ति
२. राष्ट्रिय आयुर्वेद स्वास्थ्य नीति, २०५२
३. वातावरण संरक्षण ऐन र आयुर्वेद
४. जडिबुटी र आयुर्वेद
५. जडिबुटी अतिक्रमण र संरक्षणमा परेको प्रभाव एवं चुनौतीहरू र गर्नु पर्ने सुधारहरू
६. नेपालमा समुदायद्वारा गरिएको जडिबुटी संरक्षणका उदाहरणीय पक्षहरू
७. जडिबुटी संरक्षणमा आयआर्जनका नीतिहरू र जडिबुटी खेती
८. जैविक विविधता सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन, यसको प्रभाव एवं महत्त्व
९. आयुर्वेद विभाग/आयुर्वेद चिकित्सालयको सांगठनिक ढांचाको विश्लेषण र सुधारको संभावना

Part II: Technical Subject

100 Marks

१. चरक संहिता ग्रन्थलाई समय सापेक्ष रूपमा चिकित्साको ज्ञान, उपभोग प्रयोगको अध्ययन
२. सुश्रुत संहिता ग्रन्थको शल्यक्रियाको महत्त्व, उपादेयता र अध्ययन
३. द्रव्यगुण :-
 - ३.१ द्रव्यगुण विज्ञान :- परिभाषिक, शब्दहरू, बर्गहरू निभण्टुहरूको ज्ञान, ऐतिहासिक विवेचना, वातावरणीय सम्बन्ध, कुन द्रव्य कुन ऋतु वा महिनामा लिनु उपयुक्त, जडिबुटी चिन्ने शास्त्रीय विधि, एकल द्रव्य प्रयोग, संकलित द्रव्य प्रयोग अवधि । द्रव्य प्रयोग अवधि । द्रव्यहरूको खामयिक प्रयोग र मात्रा/निषेधित अवस्था । प्रचलित द्रव्यहरूको रस, गुण, रस वीर्य, विषाक, आमयबिय प्रयोग र प्रभावको अध्ययन ।
४. रस शास्त्र, भैषज्य कल्पना :-
 - ४.१ रस शास्त्रको इतिहास, महरिस, रस, उपरस, धातु, उपधातु रक्त, विष उपविष आदिको शोधन मरिण प्रयोग सम्बन्धी अध्ययन ।
 - ४.२ सामाद्रिक द्रव्यहरू जस्तै:- शंख, सिपी, कौडी, मोती आदिको परिचर्य तथा शोधन मारण आदिका साथै प्रयोग विधिको अध्ययन ।
 - ४.३ औषधि कल्पना, औषधि निर्माण शाला सम्बन्धी शास्त्रीय ज्ञान, औषधि बनाउँदा अपनाउनु पर्ने सावधानी सम्बन्धी विवेचनात्मक अध्ययन । औषधि भण्डारण सम्बन्धी ज्ञान ।
 - ४.४ औषधिहरूको गुणस्तर मापन, WIIO GMI, अन्तर्राष्ट्रिय Quality Control मापदण्ड

लोक सेवा आयोग
नेपाल स्वास्थ्य सेवा, आयुर्वेद समूह, अधिकृत नवौं (९) तहको खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक
लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

५. स्वस्थबृत्त :-

- ५.१ आहार, भोजन, पथ्यापथ्य आहार विशेषायतन, आहार प्रविचार, पांचभौतिकत्व, आहार-काल आदि ।
- ५.२ भूमि, जल, वायु तेज, वातावरणिय स्वास्थ्य ।
- ५.३ दिन चर्या, ऋतुचर्या, विहार, योग ध्यान आदि ।
- ५.४ व्याधि क्षमत्व, व्याधि प्रतिरक्षात्मक उपाय, जनपदोद्धवंश, परिवार नियोजन आदि ।

६. रोग विकृति विज्ञान एवं अगद तन्त्र :-

- ६.१ रोगत्पत्ति क्रम, निदान पंचक, दोष दुष्य, स्रोतस्, रोग एवं रोगी पिरीक्षण, निदान आधुनिक प्रविधि, महत्व, संक्रमण जन्य जीवाणुहरु बेक्टेरीया, भाइरसहरु आदिको ज्ञान ।
- ६.२ अगद तन्त्र, एवं व्यवहारायुर्वेद स्थीवर, जंगम, रसायनिक, बृत्तिम विष, उपविष, परीक्षा एवं विषाक्त प्रभावको ज्ञान र चिकित्सा । घाउ चोटपटक शव परीक्षणका प्रचलित ऐन कानूनहरु ।

७. कार्य चिकित्सा :-

- ७.१ रोग निदान, चिकित्सा षट्ठविध उपक्रम, (क्रिया काल) ।
- ७.२ संस्थानिक रोग निदान, पूर्वरूप, रूप, उपशय, सम्प्राप्ति, चिकित्सा व्यवस्था, उपद्रव पथ्य पथ्यादि व्यवस्था ।
- ७.३ रसायन, बाजिकरण, नैष्ठिकी चिकित्सा ।
- ७.४ आत्याधिक अवस्थाहरुको निदान एवं चिकित्सा व्यवस्था ।
- ७.५ पंचकर्म अन्तर्गत पूर्व कर्म, प्रधान कर्म, पश्चात कर्म पंचकर्मविचार व्याधि, पंचकर्म निषेध, विभिन्न पंचकर्म संग सम्बन्धित उपक्रमहरु ।

८. शल्य/शलक्य तन्त्र :-

- ८.१ शल्यतन्त्र सम्बन्धि व्रण शोथ, दग्ध, सद्योव्रण, अवुर्द, अस्थिमग्न, सन्धिच्युत आदिको निदान तथा चिकित्सा एवं क्ष-किरण, अष्ठविध, षष्ठी उपक्रम र शल्यमा प्रयोग हुने यन्त्र तथा शस्त्रहरु तथा निर्मलीकरणको ज्ञान क्षर सुत्र क्षारकर्म ।
- ८.२ शालक्य यन्त्र
- ८.३ उर्ध्वजत्रुगत मुख, नेत्र, कर्ण, नासागत रोहरुको निदान र उपचार पद्धतिको अध्ययन ।

९. स्त्री रोग, प्रसूती तन्त्र एवं बालरोग

- ९.१ प्रसूती तन्त्र तथा स्त्री रोग : गर्भधारण, बीज प्रसव कर्म, सूतिका ब्याधि, स्त्री रोग, मूठभर्ग, गर्भ विकृति आदि स्त्री रोगहरु अन्तर्गत कष्टिव, प्रदर आदि रोगहरुको निदान एवं चिकित्सा कौमारभृत्य सम्बन्धी विकास, रोगहरु एवं चिकित्सा व्यवस्थाको अध्ययन ।

(((((())))))